



Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatehaaltoje

Forvaltningsplan for Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune 2023 - 2033

Klima – og miljøavdelingen



Forord

XX, 04.05.2023

Navn
tittel

Stasforvalteren i Trøndelag

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

Tittel : Forvaltningsplan for Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune 2023 - 2033

Dato : 04.05.2023

Forfatter : Carina Ulsund, Klima- og miljøavdelingen, Statsforvalteren i Trøndelag

Rapportnummer : X/2023

ISBN : XXX

Emneord : XXX

Utgiver : Statsforvalteren i Trøndelag

Antall sider : XX + vedlegg

Ansv. Sign : XXX

Sammendrag : Naturreservat
Forvaltningsplan
Våtmark
Fugl
Vassdragsregulering

Innhold

Forord	2
1 Innledning.....	6
1.1 Svorkmyran.....	6
1.2 Om forvaltningsplanen.....	6
1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave	6
1.4 Tilleggsopplysninger	7
2 Områdefakta	7
2.1 Internasjonale forpliktelser	7
2.2 IUCN	8
2.3 Bernkonvensjonen	8
2.4 Tilleggsopplysninger	8
3 Naturverdier.....	8
3.1 Naturtyper	9
3.2 Arter	10
3.2.1 Fugl	10
3.2.2 Andre arter.....	11
3.2.3 Fremmede arter	11
3.2.4 Rødlisterarter	11
3.3 Geologi	11
3.4 Klimaendringer.....	12
3.5 Annen negativ påvirkning.....	12
4 Brukerinteresser	15
4.1 Brukshistorikk.....	15
4.1.1 Eierstruktur	15
4.1.2 Verneprosess	15
4.1.3 Skjønnsforutsetninger	15
4.1.4 Brukshistorie.....	16
4.2 Landbruk.....	17
4.3 Friluftsliv.....	18
4.4 Jakt og fiske.....	18

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

4.5	Forskning og undervisning	18
4.6	Kulturminner	18
4.7	Bygg og installasjoner	18
4.8	Motorferdsel.....	19
4.9	Tilleggsopplysninger	19
5	Forvaltning.....	19
5.1	Dispensasjonssøknader og saksbehandling.....	19
5.2	Forvaltning av viktige verneverdier og forvaltningsutfordringer	20
5.3	Tiltaksplan.....	21
5.4	Forvaltningsutfordringer	22
5.5	Naturmangfoldloven.....	23
5.6	Sentrale føringer	23
5.7	Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	24
6	Kunnskapsgrunnlag.....	26
7	Vedlegg	26
	Vedlegg 1 Liste over registrerte naturtyper i Svorkmyran naturreservat	26
	Vedlegg 2: Liste over registrerte rødlistearter og andre karakterarter i Svorkmyran naturreservat.....	27
	Vedlegg 3: Vernekart.....	29

1 Innledning

1.1 Svorkmyran

Oppstartsdato: 09.02.2022

Planlagt revisjon: 01.06.2033

Godkjent dato:

Høringsdato: 04.05.2023

Saksnummer: 2022/1051

Forvaltningsmyndighet: Statsforvalteren i Trøndelag

Oppsyn: Statens naturoppsyn Trondheim

Kommune: Orkland

Verneform: naturreservat

Verneplan: Verneplan for våtmark

Vernet dato: 23.12.1983

1.2 Om forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi retningslinjer om bruk og brukerinteresser, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak.

Forvaltningsplanen er en presisering og utdyping av verneforskriften, og gir retningslinjer for dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen definerer videre mål for forvaltningen av verneområder, og beskriver aktuelle tiltak for skjøtsel, tilrettelegging, besøksforvaltning mv.

Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplan. Utkast til forvaltningsplan sendes på høring til grunneiere og berørte interesser. Forvaltningsplan for store verneområder og Ramsar-områder godkjennes av Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner utarbeidet av kommunen som forvaltningsmyndighet godkjennes av Statsforvalteren.

Retningslinjer for saksbehandling i verneplanarbeid (Rundskriv T-2015) gjelder så langt det passer også for utarbeidelse av forvaltningsplaner.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å gjennomføre revisjon av forvaltningsplanen. Planperioden vil være på 10 år men ved behov kan planene revideres før planperioden utløper.

1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Se Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter, kapittel 1.

Forvaltningsansvaret innebærer utøving av myndighet etter verneforskriften. I hovedsak innebærer dette myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene og myndighet til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

og allmennheten, gjennomføre skjøtsel og sørge for registrering av naturverdier. Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for det aktuelle verneområdet gjennom forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. De sentrale forvaltningsorganer har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling og fastsettelse av rammene for forvaltningen. Sentrale forvaltningsorganer er Klima- og miljøverndepartementet og Miljødirektoratet.

Statens naturoppsyn (SNO) er forvaltningsmyndighetens feltapparat. SNO har en todelt tilsynsmyndighet som retter seg både mot tilsyn med naturtilstanden og menneskets atferd i naturen. Veiledning og informasjon er også en viktig del av oppgavene. Samtidig utfører SNO registrering, overvåkning, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. SNO fører kontroll med at verneforskriften og eventuelle dispensasjonsvedtak overholdes.

1.4 Tilleggsopplysninger

Oppstartsmelding om arbeidet med forvaltningsplanen ble sendt ut til grunneiere, kommune og andre berørte parter den 09.02.2022.

2 Områdefakta

Kode Naturbasen: VV00001429

Landareal (daa): 830

IUCN-status: IUCN IA

Verneforskrift: [Forskrift om fredning for Svorkmyran naturreservat, Orkdal kommune, Sør-Trøndelag - Lovdata](#)

2.1 Internasjonale forpliktelser

Naturen kjenner ingen grenser. Derfor er det utviklet internasjonale avtaler som tar sikte på å beskytte miljøet ut fra et større perspektiv enn det nasjonale.

De internasjonale avtalene har ulik karakter. Noen dekker særlige regionale utfordringer mens andre dekker globalt, noen fokuserer særlig på en spesifikk problemstilling, mens andre har en bredere tilnærming. Mange av miljøavtalene er underlagt FN, fordi et grenseløst samarbeid er nødvendig for å løse problemer som arter seg likedan i mange land.

Norge har undertegnet en rekke internasjonale miljøavtaler. Mange av våre verneområder er svært viktige bidrag til at slike avtaler kan følges opp og gjennomføres i praksis. På Miljødirektoratets nettsider finnes blant annet en oversikt over internasjonale avtaler, som dekker blant annet naturmangfold. Sentrale avtaler for norske verneområder er FNs konvensjon om biologisk mangfold, Ramsarkonvensjonen om våtmarker og Bernkonvensjonen om ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder.

2.2 IUCN

Norge er medlem i Den internasjonale naturvernunionen, IUCN. Den har som mål og bevare natur og biologisk mangfold. IUCN forvalter et system for klassifisering av verdens verneområder, IUCN kategorier. Disse kategoriene benyttes i stor grad for å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom ulike land, både regionalt og globalt. Status for norske verneområder rapporteres jevnlig fra Miljødirektoratet.

2.3 Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres leveområder, med særlig vekt på truede og sårbare arter. Målet er også å fremme samarbeid mellom medlemslandene. Det er vedtatt fire lister (I-IV) som angir hvordan bestemte arter skal beskyttes (totalfredning, sikre leveområder, regulering av jakt og bruk av jaktredskap). I tillegg er det vedtatt resolusjoner for å beskytte bestemte naturtyper (Resolution No. 4 (1996)) og arter (Resolution No. 6 (1998)). Medlemslandene må rapportere om bevaringsstatus for de listede naturtypene og artene som finnes på eget territorium. I tillegg må landene opprette et nettverk av områder som skal bidra til å beskytte de aktuelle naturtypene og artene. Dette nettverket har fått navnet "Emerald Network" (Bernkonvensjonen Emerald Network). Miljødirektoratet har siden 2017 meldt inn norske områder til nettverket.

2.4 Tilleggsopplysninger

Svorkmyran naturreservat ligger ved Gangåsvatnet i Orkland kommune og ble fredet 23.12.1983, som en del av verneplan våtmark. Arealet er på ca. 830 daa, hvorav ca. 365 daa er vannareal.

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde ned tilhørende plantesamfunn, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området, og å verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv.

3 Naturverdier

Svorkmyran naturreservat består av et større våtmarksområde, og ligger i vestre enden av Gangåsvatnet litt vest for Orkanger i Orkland kommune. Området ligger i en vid sørvest-nordøstvendt dal og er omkranset av skog og jordbruksmark i tillegg til enkelte hytter, samt en vei tett inntil reservatgrensen i sør. Elva Svorka renner gjennom reservatet før den munner ut i Gangåsvatnet øst for reservatet. Elva har flere steder gravd i myrene og dannet kroksjøer og flomdammer. Særlig synlig er dette vest i reservatet, i de delene som ligger høyest over Gangåsvatnet.

De botaniske verneverdiene i reservatet er meget store. Lavlandsmyrer i bunnen av daler i slik størrelse og variasjon, samt upåvirket av tekniske inngrep, er sjeldne i Trøndelag.

Svorkmyrans varierte våtmarker fungerer først og fremst som hvile- og rasteplass i trekkdagen og som hekkeplass for flere arter av våtmarksfugl. Området fungerer også som beiteplass for fugler som hekker i nærheten. Under trekket vår og høst kan tildels store antall våtmarksfugl samles i området.

3.1 Naturtyper

Det er ikke gjennomført kartlegging av naturtyper etter DN-håndbok 13 innenfor verneområdet. Og det finnes ingen MiS-figurer, alderstaksering av skog eller andre dokumenterte skogregistreringer i verneområdet. Men det er utarbeidet markslagsstatistikk for reservatet (Skog og landskap 2007). Myrene er undersøkt i forbindelse med vern av området, samt at det finnes gode beskrivelser av vegetasjonen i en studentoppgave i 1975, hvor det blant annet finnes artslister fra området inkludert omtale av lokalt uvanlige arter som vierstarr og kysttjernaks. Svorkmyran er også omtalt i forbindelse med slåttemyrundersøkelsene i Nord- og Sør-Trøndelag i 2012. I 2021 ble det utført en NiN-kartlegging av området av Biofokus.

Den vestre enden av reservatet er tydelig preget av elva som graver i løsmassene, med kroksjøer, flomdammer og flompåvirket skog, vierkratt og krattskog. Mange av kroksjøene er i dag dominert av høgvekste starrarter og har bare mindre vannspeil, men oversvømmes ved flom. I vest inngår også partier med tydelig flompåvirka myr med tette vierkratt, samt åpen flomfastmark langs elva. Lengre østover skifter reservatet karakter. Her avløses dette av store flate partier med myr med variasjon i et ganske homogent mønster.

Reservatet består av flere typer myrer, både fattig nedbørsmyr og rikmyr. Rikmyr får næring gjennom tilsig fra terrenget omkring og har derfor et rikt planteliv sammenlignet med fattig nedbørsmyrer. Større varierte lavlandsmyrer som er upåvirket av tekniske inngrep i bunnen av daler er sjeldne i Trøndelag, og gjør Svorkmyran til det rikeste innlands våtmarksområdet i regionen. Ut mot kantene av reservatet finnes partier med tresatt nedbørsmyr, med mindre arealer med kanthøgmyr. Utover myrene går nedbørsmyrene over i fattig til intermediær flatmyr (jordvannsmyr), med blant annet mye lyng avløst av rikere myrtyper langs enkelte bekkedrag. Spredt finnes tuer med nedbørsmyr også ute i flatmyrene. Disse er til dels tresatt med furu. Inn mot selve elveløpet er vegetasjonen også i denne delen av reservatet flompåvirka og noe rikere. Den er i stor grad dominert av høgvekste arter som trådstarr, flaskestarr og sennegras. Disse har inn mot elva en glidende overgang mot helofyttsummer, delvis dominert av takrør (Biofokus 2021).

Det finnes flere rødlistede naturtyper i verneområdet. Hele reservatet ligger innenfor elvedeltaet (VU) som Svorka danner ved utløp i Gangåsvatnet. Vest i reservatet graver elva i løsmassene og danner en rekke meandere (VU) og kroksjøer (NT). I tillegg inngår partier med flomfastmark (NT) langs elva, og enkelte mindre områder med flomskogsmark (VU). Lengre østover i de mer stabile myrpartiene inngår få rødlista naturtyper foruten kanthøgmyr (NT), som er knyttet til partiene med nedbørsmyr ut mot kantene av reservatet. Det finnes også partier ute i de store flatmyrene hvor det inngår små øyer med nedbørsmyr, og hvor en kan vurdere hvorvidt enkelte mindre arealer dermed burde ha vært ført til den rødlista landformen øyblandingsmyr (NT).

Vegetasjonstypene i reservatet har store likheter på begge sidene av elva. Ut mot kantene av myrsystemet inngår delvis tett tresatte nedbørsmyrer (delvis kanthøgmyr (NT)), før en kommer ut i store vidstrakte flatmyrer med fast- og mykmatter. Disse er for det meste fattige til intermediære, men også partier med rikere myrvegetasjon inngår, blant annet der myrene oversvømmes jevnlig, samt langs mindre bekker som renner inn i myrkomplekset fra sidene. Ute på flatmyrene inngår partier med tuer med nedbørsmyr-vegetasjon, slik at en kan vurdere om enkelte av disse arealene burde vært ført til øyblandingsmyr (NT). Inn mot elva går flatmyrene over i flompåvirka myrer til dels med overganger mot åpen flomfastmark (NT) og

helofyttsumper (langskuddvegetasjon). Mot vest inngår i tillegg mindre partier med flomskogsmark (VU)(Biofokus 2021).

3.2 Arter

3.2.1 Fugl

Formålet med fredningen av Svorkmyran er å bevare et viktig funksjonsområde for planter, fugl og annet dyreliv. Svorkmyran er spesielt viktig som hvile- og rastaplass i trekktiden, og som hekkeplass for flere arter av våtmarksfugl. Området er også et viktig næringsøksområde for fugl som hekker i nærheten.

Det er utført flere systematiske tellinger i Svorkmyran. Av vann- og våtmarksfugl som hekker i og i nærheten av reservatet kan nevnes: storlom, gråhegre, brunnakke, stokkand, krikkand, kvinand, toppand, laksand, siland, trane, vipe, tjeld, storspove, småspove, rødstilk, gluttsnipe, enkeltbekkasin, brushane, strandsnipe, fiskemåke, hettemåke, makrellterne. Under trekket vår og høst kan tildels store antall våtmarksfugl samles i området, kan blant annet følgende vann- og våtmarksfugl sees: smålom, horndykker, sangsvane, kanadagås, stjertand, heilo, tundralo, sandlo, myrsnipe, dvergsnipe, grønntilk, skogsnipe og gråmåke.

Tellinger utført siden 80-tallet viser nedgang i vannfuglfaunaen. Systematiske tellinger utført av Statens naturoppsyn i 2008 og 2018 registrerte kun 24 vannfugl og med dels beskjedne antall. Det ble på dette tidspunkt stilt spørsmål omkring hva som har skjedd, siden det var så beskjedent antall hekkende vannfugl i området. Videre at flere av de årlige hekkefuglene på 1980- og 1990-tallet ikke lengre fantes der. Fra vernetidspunktet og frem til i dag er det tydelig at volumet av hekkende vannfugl i området er betydelig redusert. Det mest fremtredne er nok fraværet av den store hettemåkekolonien. Allerede i 1975 var det en stor koloni på 25-30 par. Kolonien vokste og i 1985 var det minst 170 individer. Den gang lå kolonien ute på myra og var dermed ikke like utsatt for høy vannstand. På slutten av 1990-tallet og frem til 2001, flyttet hettemåkene til øya i utløpet av Svorka. Kolonien var da vesentlig større og minimum 500 individer ble registrert i 2001. Øya er flat og utsatt for oversvømmelser når vannstanden nærmer seg øvre reguleringsnivå. Kolonien forsvant brått, og det ble da spekulert i om måkene forlot området som følge av oversvømte reir.

Årsakssammenhengene til mindre hekkende vannfugl kan være mangt, men uheldige vannstandsøkning i hekketiden (og da spesielt i rugefasen) for bakkehekkende fugl er høyst sannsynlig en av de viktigste årsakene. Andre medvirkende faktorer kan være økende hekkebestand av trane. Denne arten kan beskatte egg og unger hos mindre vannfugl. Videre kan også opptreden av mink, rødrev og revling ha medvirket (Bangjord 2021).

Dessverre viser tellingene en nedgang i vannfuglfaunaen. I 1990 var 26 vannfugler registrert som hekkende i området. Pr dags dato er i overkant av 150 arter fugl registrert i verneområdet, hvorav i overkant av 40 arter vannfugl. Per september 2023 foreligger 2210 observasjoner av fugl fra verneområdet i databasen (mangler en del historiske data). På 1980 og 1990-tallet var området kjent blant annet som spill- og hekkeplass for brushane, en stor hettemåkekoloni og ellers rike vannfuglforekomster. I dag er både hettemåkekolonien og brushanen borte som hekkefugler.

3.2.2 Andre arter

Av andre arter som er registrert i verneområdet så har bever fast tilhold i reservatet. Området fungerer ellers som et viktig beiteområde for elg og rådyr. Hjort, rødrev, grevling, ekorn og hare har også jevnlig tilhold i området.

Det er ikke blitt utført kartlegging av insekter i verneområdet, men det er grunn til å tro at det finnes flere rødlista arter innen denne artsgruppen, både av vann- og landkrevende arter. I tillegg kan en ikke utelukke at det finnes flere rødlistearter, i særlig grad av moser, og i noe mindre grad også av karplanter, lav og sopp i området. Karplantefloraen er imidlertid grundig undersøkt tidligere uten at rødlistearter er påvist (Biofokus 2021).

3.2.3 Fremmede arter

Av fremmede arter er det registrert kanadagås og mink i reservatet.

3.2.4 Rødlistearter

Svorkmyran er i hovedsak kjent som et viktig område for våtmarksfugl, både i hekke- og trekktiden. En lang rekke rødlistearter, forvaltningsprioriterte arter og ansvarsarter er registrert her. Blant annet rødlistearter som vipe (CR), hettemåke (CR), storspove (EN), horndykker (VU), stjertand (VU) og rødstilk (NT) er registrert her. Ut over dette er en lang rekke rødlista spurvefugler og andre mer vanlige fuglearter registrert. Alle de nevnte artene er registrert også etter 2010. Rundt år 2000 ble det også registrert mulig reproduksjon av åkerrikse (Artsdatabanken og GBIF Norge 2022). Registreringene av fugl i området inkluderer også en lang rekke ansvarsarter som heilo (NT), jordugle og dvergfalk, og arter av nasjonal forvaltningsinteresse som blant annet inkluderer mange av de nevnte artene. Som mange andre steder i Midt-Norge, har også trane etablert seg innenfor reservatet.

Uttrekk fra Artskart viser at det er registrert 30 arter av rødlistede fugler i reservatet pr 25.januar 2022.

Det er tidligere utført fiskebiologiske undersøkelser i blant annet Skjenaldelva, hvor det er påvist ål (*Anguilla anguilla*) (EN). Det er ut over dette ikke kjent at det er gjennomført egne undersøkelser på ål i vassdraget. I tillegg er det ørret og røye i Gangåsvatnet. Svorka er som nevnt registrert som viktig bekkeedrag fra grensen fra reservatet og ca. 2,5 km sørover i Naturbase. Dette i første rekke ut fra bekkens viktighet som gyteområde for ørreten i Gangåsvatnet.

3.3 Geologi

Svorkmyran ligger i mellomboreal vegetasjonssone og i klart oseanisk vegetasjonseksjon (O2) (Moen 1998). Berggrunnen i området er rik og består av glimmerskifer og sandstein (NGU 2022a). For store deler av reservatet har dette lite å si da berggrunnen er dekket av tjukke elveavsetninger og store arealer med myr (NGU 2022b).

3.4 Klimaendringer

Klimaendringer som medfører økte temperaturer i luft og sjø, vil kunne påvirke forholdet mellom arter på land og også biologisk produksjon i vannmassene der fuglene beiter. Varmekjære plantearter vil få konkurransefortrinn, fremmede arter kan gi økte utfordringer og vegetasjonen kan få større gjengroingspress. Klimaendringer kan også føre til større variasjon i vannstanden enn hva det er i dag. Også sykdomsfremkallende organismer kan få gunstigere forhold ved høyere temperaturer og dermed øke skade- og sykdomsrisiko for mange arter. Forventet klimaendring vil også gi økt nedbør og perioder med sterkere vind. Uforutsigbarhet og større variasjon i værforhold skaper stress i dyre- og plantesamfunn, og små bestander er mest sårbare.

3.5 Annen negativ påvirkning

Gangåsvatnet er regulert og påvirker verneområdet. Gjentatte nedtappinger tørker ut myrene, og oversvømmelse av hekkeplasser i hekketiden påvirker fuglebestanden negativt.

Gjennom årene er det utført vannstandsmålinger i Gangåsvatnet. Målingene strekker seg helt tilbake til 1931. I dataene kan en se at høyeste registrerte måling ved denne målestasjonen er over fire meter over LRV, og at det så sent som i januar 2017 var oppe i +3,16 m. I følge brev fra Stokkhaugen hytteforening er det ved flere anledninger dokumentert like høye eller høyere vannstander også etter 2017. Det er opplagt at så høy vannstand fører til omfattende oversvømmelser av Svorkmyran naturreservat helt eller delvis ut som følge av svært lav vannstand i forbindelse med ekstrem tørkeperiode, noe som blant annet førte til at inngangen til beverhytta ble liggende over vann. Det er også grunn til å tro at reguleringen også har en negativ effekt på fuglelivet i verneområdet. Systematiske tellinger utført av Statens naturoppsyn i 2008 og 2018 registrerte kun 24 vannfugl og med dels beskjedne antall. Det ble på dette tidspunkt stilt spørsmål omkring hva som har skjedd, siden det var så beskjedent antall hekkende vannfugl i området. Videre at flere av de årlige hekkfuglene på 1980- og 1990-tallet ikke lengre fantes der. Fra vernetidspunktet og frem til i dag er det tydelig at volumet av hekkende vannfugl i området er betydelig redusert. Det mest fremtredne er nok fraværet av den store hettemåkekolonien. Allerede i 1975 var det en stor koloni på 25-30 par. Kolonien vokste og i 1985 var det minst 170 individer. Den gang lå kolonien ute på myra og var dermed ikke like utsatt for høy vannstand. På slutten av 1990-tallet og frem til 2001, flyttet hettemåkene til øya i utløpet av Svorka. Kolonien var da vesentlig større og minimum 500 individer ble registrert i 2001. Øya er flat og utsatt for oversvømmelser når vannstanden nærmer seg øvre reguleringsnivå. Kolonien forsvant brått, og det ble da spekulert i om måkene forlot området som følge av oversvømte reir. Ut fra målingene ser en betydelige variasjoner i vannstand utover våren og forsommeren (perioden 01.04.-01.07) fra år til år, samt at det også er en betydelig variasjon i hastighet på, og hvor mye vann som fylles opp gjennom denne perioden. Det er også betydelig forskjell på om fyllingen denne tiden på året fører til en markert flomtopp eller ikke. Enkelte år, som i 2002 øker den jevnt og trutt, mens enkelte år som i 2004, -07 og -08 er det en betydelig topp før magasinet tappes ned igjen. Det er også forskjell på når toppen kommer med variasjon fra sist i april til først i juni.

Etter at Gangåsvatnet ble regulert i 1922, er forholdene også innenfor naturreservatet endret. Under vurderes ulike former for endringer, og hvilke påvirkninger disse har hatt på artsmangfoldet i reservatet (Biofokus 2021):

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

Endringer i terrestre deler av reservatet som følge av reguleringen

En lang rekke steder bærer reservatet tydelig preg av erosjon av myrene. Særlig er dette godt synlig ut mot Gangåsvatnet, hvor vatnet eroderer bort myr og myrskog. Det er grunn til å tro at de furudominerte områdene som ligger nærmest Gangåsvatnet i dag, tidligere har vært nedbærsmyrer av samme type som vi finner langs kantene og spredt ute i reservatet ellers. Her ser en tydelig eksponert torv en rekke steder langs vannkanten.

Om en sammenligner dagens utløp av Svorka i Gangåsvatnet med utløpet slik dette er inntegnet på amtskart over Søndre Trondhjems Amt fra 1910. Ser en tydelig at myrkanten har trukket seg lenger mot sør. Altså er areal som før var våtmark, nå blitt ferskvannsbunn på grunn av erosjon. Kartet er riktignok gammelt, og om en sammenholder med resten av strandlinja rundt Gangåsvatnet, er der også flere andre steder betydelige avvik sammenlignet med dagens kart som kan skimtes i bakgrunnen på kartet. Det er likevel ingen andre steder at avvikene er så store som ved utløpet av Svorka, noe som kan tyde på at utløpet har endret form og at våtmarksareal er erodert bort, sammenlignet med før reguleringen.

Også inne i reservatet, langt fra vannkantene, er slik erosjon mange steder tydelig langs kantene av høyereliggende partier med nedbørsmyr med svært kompakt torv, samt ut mot kantene av reservatet. Også her er torv og trerøtter synlig, noe som indikerer isskuring eller bølgeeksponering i forbindelse med oversvømmelse av myrer.

En heving av vannstanden i Gangåsvatnet med opptil tre meter sammenlignet med før reguleringen, fører til oversvømmelse av områder som før lå over høyeste flomnivå. Ut fra grunnkart fra 1965 kan tyde hvilke arealer som oversvømmes ved HRV. Kartet sammenfaller godt med flyfoto fra samme år. Når en så kjenner til at vatnet av og til kan stå godt over HRV på vinteren, og kanskje særlig i januar (vannmålinger mottatt av konsesjonær), er det grunn til å tro at både arealene markert på kart fra 1965, og også ytterligere arealer kan være oversvømt når vannet står på det høyeste.

En stabilt høy vannstand over lang tid om vinteren vil blant annet føre til betydelig isskuring og erosjon i vannkantene. En rekke ganger er det dokumentert at høy vannstand og oversvømmelser gjør skader på naust rundt Gangåsvatnet, blant annet dokumentert gjennom en skaderapport fra 2012, og en rekke bilder fra 2021. I skaderapporten ser en at vannet har stått over HRV og at naustet er pressa innover land av ismassene. På bildene fra 2021, kan en blant annet se at vatnet står 37cm over HRV 24.11.2021. Lenger tilbake i tid var vintrene jevnt over mer stabile enn i dag. Da lå isen i større grad hele vinteren. I nyere tid har midlere klima og større temperatursvingninger bidratt til at isen brytes opp oftere i løpet av vinteren. Dette vil samlet sett øke mengden isskuring og erosjon sammenlignet med perioder med mer stabile vintre. Erosjon og isskuring vil bidra til å hindre gjengroing av arealer innenfor naturreservatet med skog, men samtidig øke utvaskingen av organisk materiale. På bilder fra 2021 kan en også se hvordan vannet har, og fremdeles eroderer i myrkantene på den aktuelle eiendommen. Denne ligger på Tronshaugen nord for Gangåsvatnet, og inkluderer myrarealer ned mot vatnet. Den er således representativ for å illustrere erosjonsskadene også langs vannkanten innenfor reservatet.

Det er grunn til å tro at deler av våtmarksområdene langs Svorka også tidligere har vært flompåvirket med tanke på elvas utforming, men at flompåvirkningene fikk en annen karakter etter reguleringen, blant annet med langvarig høy vannstand om vinteren og etter vårflommen i tråd med manøvreringsreglement for Gangåsvatnet fra 1922. Høy vannføring og flom er de viktigste miljøfaktorene når det gjelder utforming og opprettholdelse av

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

vegetasjonen i elvenære partier. Det er dokumentert klare sammenhenger mellom flommenes størrelse, utbredelse og varighet og sammensetning av kantvegetasjonen. Planter med spesielle tilpasninger kan ha røttene permanent under vann (helofytter), mens andre tåler maksimalt 30 dagers oversvømming uten å "drukne". Permanente endringer i vannføringen vil derfor umiddelbart sette i gang endringer i vegetasjonen, og det er typisk at det blir store endringer i vegetasjonen like etter et inngrep, og at vegetasjonen stabiliseres over tid. Ut fra dette, samt vurderinger i felt av Biofokus i 2021, er det grunn til å tro at store arealer som oversvømmes årlig av Gangåsvatnet, har fått en endret artssammensetning og grunnforhold med utvasking av organisk materiale og fortregning av arter som ikke tåler langvarig oversvømmelse, til fordel for vegetasjon med mer tilpasset langvarig flom, som blant annet helofytt-arter. Eksempler på slike arter, som også er svært vanlig over store arealer innenfor reservatet, er flaskestarr, elvesnelle og sennegras. Det er imidlertid grunn til å tro at reguleringen i Gangåsvatnet ligger såpass langt tilbake at vegetasjonen i dag er forholdsvis stabil i store arealer, hvor det er etablert helofyttsumper og langskuddvegetasjon/flompåvirka myr med kraftige rotsystemer som binder organisk materiale. Utvasking av organisk materiale er i dag trolig størst i områder som oversvømmes sjelden.

Reguleringen bidrar til å øke grunnvannstanden i myrene som igjen kan påvirke artssammensetningen. Særlig i arealer med fattigmyr vil økt tilgang på mineraler og næringsstoffer bedre vekstforholdene for mer krevende arter. Samtidig til omsetningen i myra også endres på sikt, med endret nedbrytning av biologisk materiale, og dermed endrete forhold for vanntransport. Særlig om torva samtidig blottlegges på grunn av endret artssammensetning, for eksempel ved at enkelte torvmosearter dør, vil en også kunne få torverosjon i myroverflata. Deler av reservatet består i dag av nedbørsmyrer. Om jordvannet trenger inn i de delene av myra som i dag bare får tilført næring gjennom nedbøren kan disse arealene på sikt i større grad gå over til jordvannsmyr fordi de påvirkes av grunnvann. Dette vil kunne endre artssammensetningen også i disse delene av reservatet. Slike vurderinger vil kreve detaljerte undersøkelser av grunnvannsnivået i reservatet, og endringer vil være vanskelig å dokumentere da det ikke foreligger noen rapporter som beskriver tilstanden fra før reguleringen. Ved undersøkelsene i 2021 ble grensen mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr dratt der en så tydelige innslag av jordvannsindikatorer. Overgangene er mange steder glidende og vanskelige å trekke presist.

Endringer i limniske deler av reservatet som følge av regulering

Utvasking av torv kan også ha endret vannkjemien i Gangåsvatnet og i Svorka, blant annet gjennom endring av innholdet av organisk materiale. Også andre forhold i vannet kan ha endret seg, men slike vurderinger blir svært usikre. Blant annet kan utvasking av organisk materiale til Svorka sammen med endret hastighet på vannet i elva deler av året, endre forholdene for bunndyr og gytefisk. Blant annet kan en i partier med stilleflytende vann i perioder med stor utvasking av organisk materiale, se en opphoping av finmateriale i bunnsstratet, som i sin tur kan føre til at mengden hulrom og oksygenivået i substratet går ned. Over tid kan dette forringe kvaliteten på gytesubstratet om det organiske materialet ikke vaskes ut igjen. Videre vil tørrlegging av gyteområder kunne være et problem om fisken gyter på grusbanker som tørrlegges i perioder med lav vannstand og lite tilstrømming. Dette med tanke på rogn- og yngeloverlevelse. Dette finnes det en lang rekke eksempler på fra blant annet norske lakseelver.

4 Brukerinteresser

4.1 Brukshistorikk

4.1.1 Eierstruktur

Naturreservatet har pr 2023 8 grunneiere: 180/1, 182/5, 182/1, 182/2, 182/4, 181/1, 179/1 og 179/2 . Verneområdet grenser mot landbrukseiendommer i vest og mot hytteområder i øst.

4.1.2 Verneprosess

Svorkmyran naturreservat var ett av 20 områder som var med i "Verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag fylke" av 1979. Arbeidet med "Utkast til verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag" startet i 1978. Planen var et ledd i Miljøverndepartementets serie av verneplaner for ulike naturtyper. Verneplanene ble utarbeidet fylkesvis og i regi av Statsforvalteren.

Svorkmyran naturreservat ble vernet ved kongelig resolusjon den 23.desember 1983.

4.1.3 Skjønnsforutsetninger

Varige dispensasjoner:

Dispensasjon av 30.05.1988 til Anton Bjørkli (gnr./bnr. 179/2) og Jon Eide (gnr./bnr. 179/1) for rydding av kratt på tidligere beite. Gitt uten tidsbegrensning.

Dispensasjon av 02.06.1988 til Stig Evjen for tømmertransport på vinterføre. Gitt uten tidsbegrensning.

Spesielle Skjønnsforutsetninger/avtaler:

1. Det kan foretas utkjøring med jordbrukstraktor av felt storvilt fra reservatet, så skånsomt som mulig med hensyn til skade på vegetasjonen og myrflaten.
2. I sammenheng med vedlikehold av tidligere opptatte grøfteavløp som drenerer tilgrensende jord- og skogbruksarealer, benyttes hensiktsmessig maskinelt utstyr i perioden 1.september til 1.april. Avløpssted kan i denne sammenheng endres. Vedlikehold av tidligere grøfteavløp må varsles, og nyanlegg av slike avløp krever særskilt tillatelse.
3. Hva angår den adgang grunneiere har til fiske og bruk av båt, likestilles følgende personer med grunneiere: Grunneiernes livsarvinger og personer som har sin faste bolig på gården.
4. Gnr. 179 bnr. 1 har et beiteområde på ca. 10 daa mellom grensepunkt 11 og 15, og gnr. 179 bnr. 2 har et tilsvarende område på ca. 10 daa nær grensepunkt 8. For disse områder er det gitt dispensasjon fra fredningsbestemmelsenes pkt. IV nummer 1 og 4 på følgende betingelser:

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

- Bruken av jordbrukstraktor skal foregå så skånsomt som mulig m.h.t. skade på vegetasjonen i området. Dette gjelder spesielt for myrområdene. Tillatelse til bruk av jordbrukstraktor er knyttet til rydding og utkjøring av stolper og tråd til utgard.
 - Ryddingen skal skje i tidsrommet fra 1.september og ikke senere enn 1.april.
 - Det skal settes igjen en "brem" av kantskog/kratt på ca. 1 m langs elvekanten.
 - Dispensasjonen gjelder for personene Anton Bjørkli og John Eide. Dersom arbeidet med ryddingen settes bort, skal vedkommende som utfører arbeidet gis instruksjoner av grunneier, slik at arbeidet blir som anført foran.
 - Dispensasjonen gis uten tidsbegrensning. Dersom forholdene endrer seg slik at forvaltningsmyndigheten finner at ryddingen skader områdets verneverdi, kan dispensasjonen trekkes tilbake. Dette vil i så fall utløse ny erstatningssak.
 - Krattet som ryddes bort skal enten brennes under kontrollerte forhold på stedet, eller fraktes ut av reservatet. Under hovedforhandlingene er det gjort følgende korreksjon av dette vilkåret. Krav om brenning eller frakt ut av reservatet frafaller. Det forutsettes dog at krattet samles i utkanten av ryddeområdet og ikke legges ned i elv eller krokely.
5. I sammenheng med Stig Evjens skog (gnr. 179 bnr. 2) i Svorkdalslia er gitt dispensasjon fra fredningsbestemmelsenes pkt. IV nummer 1 og IV nummer 4 for tømmertransport med jordbrukstraktor, snøscooter eller hest når myra er frossen og snødekt. Påkjøring av veg på snøføre er tillatt, forutsatt at det ikke setter varige spor i myrflata. Det skal ikke kjøres i perioden 15.april til 1.oktober.

Dispensasjonen er gitt på følgende nærmere betingelser:

1. Den gjelder for Stig Evjen og den/de som ledsager ham i hans arbeid med utdriving av tømmeret.
2. Påkjøring av vintervei skal gjøres under hensyntagen til at det settes minst mulig spor i markdekket.
3. Dispensasjonen gis uten tidsbegrensning. Dersom forvaltningsmyndigheten senere finner at tømmertransporten ikke kan foregå ut fra hensyn til verneformålet, kan dispensasjonen inndras. Dette vil i så fall utløse ny erstatningssak.
4. Traséen skal legges i samarbeid med forvaltningsmyndigheten når transporten blir aktuell.
6. Retten forutsetter at beverdemningen i Svorka vil bli tillatt fjernet dersom den ikke tas av flom eller isgang, og det viser seg at gytevandringen hindres.

4.1.4 Brukshistorie

Det er ikke kjent om det har vært drevet slått på Svorkmyran, selv om myrene i alle fall delvis er dominert av høgvekste graminider som ofte har vært slått andre steder. Enkelte arealer mot vest og nord bærer imidlertid preg av tidligere kulturpåvirkning, trolig i form av

beite. Tydeligst er dette i arealene som i dag er å regne som flomskogsmark, hvor sølvbunke enkelte andre engarter sparsomt inngår i feltsjiktet. Områdene er likevel ført til skogsmark da forekomstene av slike arter i dag er små, og arealene har vært tresatt lenge ut fra gamle flyfoto.

4.2 Landbruk

Deler av verneområdet i sørvest grenser mot landbruksområder der dreneringsgrøfter går ut i verneområdet. Dette gir næringstilførsel til de tilgrensende myrene og elva Svorka, og fører næringsstoffene ut igjen til Gangåsvatnet. I henhold til verneforskriften (kapittel V nummer 3) er det tillatt med vedlikehold av de eksisterende grøfter som går ut i verneområdet, men det er ikke tillatt å lage nye grøfter (kapittel IV nummer 3). Vedlikehold av grøftene kan utføres med maskinelt utstyr i perioden 1.september - 1.april. Vedlikehold av tidligere grøfteavløp må varsles Statsforvalteren.

NTNU Vitenskapsmuseet har i sitt innspill til oppstartsmeldingen for forvaltningsplanen foreslått at det bør utføres en undersøkelse av næringstilførslene fra omliggende dyrkamark til Svorka. Denne renner gjennom større arealer med dyrkamark oppstrøms. En stor del av myrene er fattig myr som er sårbar for økt tilførsel av næringsstoffer på grunn av liten bufferkapasitet. Det bør derfor utføres en dialog med grunneiere om å lage en buffer mellom dyrkamarka og myrene, evt. redusert gjødsling på arealene nærmest reservatet eller rensing/filtrering av vatnet som renner i reservatet. Både selve Svorka og grøftene som drenerer ut i bekken. Dette er også nevnt under kapittelet **Forvaltningsutfordringer** og lagt inn som tiltak i **Tiltaksplanen**.

Ellers er det ikke tillatt med deponering eller uttak av masser innenfor reservatet, samt oppdyrking av arealer, jf. kapittel IV nummer 3. Gjødsling eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler innenfor vernegrensen er heller ikke tillatt. Tradisjonell slått og beiting er tillatt i henhold til kapittel V nummer 2 i verneforskriften. Men det er ikke kjent at det har pågått slått og/eller beiting etter vernetidspunktet.

Uttak og skade av skog, myr og planter er forbudt, jf. kapittel IV nummer 1 i verneforskriften.

Bruk av jordbrukstraktor er tillatt på følgende eiendommer i forbindelse med rydding og utkjøring av stolper og tråd til utgard: 179/1 og 179/2. Følgende vilkår gjelder:

- Ferdsele må skje skånsomt med hensyn på vegetasjonen (eks. kjøring på frossen mark)
- Ryddingen skal skje i perioden 1.september - 1.april
- Det skal settes igjen en "brem" av kantskog/kratt på ca. 1 m langs elvekanten.
- Dispensasjonen kan trekkes tilbake hvis det viser seg at aktiviteten skader verneformålet
- Krattet som ryddes bort skal enten brennes eller fraktes ut av reservatet.

Stig Evjen har tillatelse til påkjøring av vintervei i forbindelse med utkjøring av tømmer. Dette må gjøres på en måte som ikke skader terrenget. Dispensasjonen kan trekkes tilbake hvis det viser seg at aktiviteten skader terrenget. Traseen skal legges i samarbeid med forvaltningsmyndigheten når transporten er aktuell.

4.3 Friluftsliv

Gangåsvatnet brukes til fiske og friluftsliv. Det ligger en campingplass (Gangåsvatnet Camping) på andre siden av vatnet, som blant annet leier ut båter. Langs østsiden av Svorka ligger det flere hytter. Ferdsel i verneområdet utføres i hovedsak av grunneiere og hytteeiere i nærheten av reservatet.

Det er satt opp en utkikkerbu/fugletårn med tilhørende parkeringsplass og utedo ved Svorkdalsvegen. Ca. 130 m fra vernegrensen. Her er det mulig å se på fugelivet med kikkert. Ellers er det mulig å komme nærmere vernegrensen ved å stå på veggen på østsiden av Svorka, på Hamranvegen. Det er ikke ønskelig å legge til rette for ferdsel nærmere verneområdet, da dette blant annet er et viktig hekkeområde for fugl.

4.4 Jakt og fiske

Som nevnt under avsnittet om Friluftsliv så er Gangåsvatnet et populært område for fiske. Gangåsvatnet Fiskelag har egne fiskekort som gjelder fiske med håndredskap. Det er ikke kjent om at Svorka er et yndet område for fiske, men fiske innenfor verneområdet er i utgangspunktet tillatt så lenge det ikke er forstyrrende for fugl. Fiske må derfor skje utenfor hekkesesongen 15.mars - 30.juli. Bruk av motorbåt er forbudt, jf. kapittel IV nummer 4 i verneforskriften. Men grunneiere har tillatelse etter verneforskriftens kapittel V nummer 8 til å bruke robåt, kano eller tilsvarende framkomstmiddel innenfor verneområdet.

Det er ikke tillatt med jakt på vilt innenfor reservatet, jf. kapittel IV nummer 2 i verneforskriften. Unntaket er jakt på storvilt og fangst av mink og annet vilt som gjør vesentlig skade. Det kan foretas skånsom utkjøring med jordbrukstraktor av felt storvilt fra reservatet, for eksempel på frossen mark.

I henhold til Skjønnsforutsetningene kan beverdammen i Svorka fjernes hvis den hindrer gytevandring.

4.5 Forskning og undervisning

Det er utført forskning på blant annet fisk i Gangåsvatnet. I selve Svorkmyran naturreservat er det ikke gjennomført noe forskning, men det er utført diverse kartlegginger på bestilling fra forvaltningsmyndigheten. Statens naturoppsyn har ca. hvert 10 år gjennomført systematiske fugletellinger i reservatet, og i 2021 utførte Biofokus en NiN-kartlegging.

4.6 Kulturminner

Det er ikke registrert noen kulturminner inne i reservatet.

4.7 Bygg og installasjoner

Det er ikke registrert noen bygg eller andre installasjoner inne i verneområdet. Fugletårnet med parkeringsplass ligger ca. 130 m i luftlinje fra reservatgrensen i vest. I øst ligger Hamranvegen samt noen hytter med uthus ganske nært vernegrensen.

4.8 Motorferdsel

All motorisert ferdsel er forbudt i verneområdet. Dette gjelder også bruk av droner i verneområdet.

4.9 Tilleggsopplysninger

Helt vest i nedbørsfeltet til Svorka, er Indre Svorksjø (østre Svorksjø) regulert gjennom at vatnet fra denne og Ytter Svorksjøen overføres med ei grøft til magasinet i Søvatnet og videre til Vasslivatnet og Søa kraftverk ved Kyrksæterøra. Ut fra reguleringen i vest, er Svorka påvirket av en rekke andre inngrep langs elvestrengen. Særlig er det grunn til å nevne omfattende utretting av elva i forbindelse med oppdyrkingen etter 1955. Vannet var allerede regulert i 1919. Videre ble Gangåsvatnet regulert ytterligere i 1922, mellom kote 151,91 (LRV) og 154,91 (HRV).

Vannet kjøres ifølge konsesjonshaver etter et bestemt mønster hvert år, med fullt magasin om vinteren, tømning utover mot mars for så å fylle magasinet med smeltevann utover våren. Etter vårflommen er magasinet kjørt ned til sommernivå på kote 152,2. For å ivareta lokale forhold regulerer magasinet med +/- 25 cm rundt ca. kotehøyde 152,5 gjennom sommeren, og fylles opp til ca. kotehøyde 153,7 med Våvatnet og naturlig tilsig utover høsten. Vannstanden i Svorkmyran påvirkes mye av reguleringen av Gangåsvatnet.

5 Forvaltning

Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for Svorkmyran naturreservat. Verneforskriften gjelder side om side med annet lovverk. Dersom et tiltak ikke er regulert i verneforskriften, gjelder annet lovverk. Dersom et tiltak ikke er regulert i verneforskriften, gjelder annen lovgivning alene. Annet relevant lovverk er for eksempel plan- og bygningsloven, friluftsløven og forurensningsloven som kommunen er myndighet for. Fylkeskommunen er myndighet etter kulturminneloven.

5.1 Dispensasjonssøknader og saksbehandling

I tilfeller der det søkes om dispensasjon for tiltak som ikke er nevnt i verneforskriften § 7 (Eventuelle unntak etter søknad) må søknaden behandles etter naturmangfoldloven (nml) § 48 (erstatte verneforskriftens kapittel VIII, det vil si Generelle dispensasjonsregler). For nærmere omtale, se kapittel "Sentrale føringer", under.

Søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene, sendes til Statsforvalteren i Trøndelag. Søker må sørge for å innhente tillatelser fra andre myndigheter og grunneier der det er nødvendig. Naturmangfoldloven § 48 fjerde ledd inneholder særskilte krav til søknader og begrunnelse av dispensasjoner gitt etter § 48. Søknad om dispensasjon skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten vil derfor måtte veilede søker om dette kravet, og det kan være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon. Dispensasjon etter § 48 første ledd skal inneholde begrunnelse for vedtaket som viser hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningen som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette. Dette innebærer at det stilles strengere krav til begrunnelse av vedtak. Der et tiltak krever tillatelse både etter naturmangfoldloven § 48 og etter annet regelverk, kan tiltakshaver velge å

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

søke om tillatelse parallelt, jf. naturmangfoldloven § 48 tredje ledd. I slike tilfeller skal vedtak først fattes etter verneforskriften.

Før det fattes vedtak, skal tiltaket det søkes om dispensasjon til, vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. (De er nærmere omtalt i kapittelet "Naturmangfoldloven" under.) Vurdering og vektlegging skal fremgå av vedtaksbrevet. Forvaltningsmyndigheten må alltid vurdere om det skal settes vilkår, og hvilke, for å ivareta verneformålet i hver enkelt sak. Det kan være rom for at brukere av området kan få flerårige tillatelser.

Kopi av vedtaket sendes til grunneier dersom søker er en annen enn grunneier, til kommunen, fylkeskommunen og til Statens naturoppsyn. I spesielle tilfeller kan det være aktuelt å legge til andre kopimottakere i tillegg, for eksempel politi.

Forskrift om miljøvedtaksregisteret krever at enkeltvedtak på utvalgte miljøområder, for eksempel dispensasjon fra verneforskriften, skal være tilgjengelig for allmenheten. Forvaltningsmyndigheten som har truffet vedtaket er den som registrerer vedtaket i registeret. Vedtaket skal registreres senest tre virkedager etter at parten er underrettet om vedtaket, jf. forvaltningsloven § 27.

Dispensasjonsvedtak truffet av Statsforvalteren kan påklages av en "part eller annen med rettslig klageinteresse" innen 3 uker fra vedkommende part mottar underretning om vedtaket. For det som har rettslig klageinteresse, og som ikke har fått skriftlig underretning, løper fristen først ut fra det tidspunktet de har fått eller burde ha skaffet seg kunnskap til vedtaket, se forvaltningsloven § 29. Miljødirektoratet er klageinstans. En klage skal alltid sendes til det forvaltningsorganet som har truffet vedtaket (her Statsforvalteren).

5.2 Forvaltning av viktige verneverdier og forvaltningsutfordringer

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å ivareta verneverdiene i Svorkmyran og sette i gang skjøtsel og tiltak dersom verneverdiene trues. Svorkmyran naturreservat skal forvaltes etter verneforskriftens bestemmelser i samsvar med verneformålet. "Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med tilhørende plantesamfunn, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området, og verne om et rikt og interessant fugleliv" (verneforskriftens kapittel III). Nml. § 47 om skjøtsel av verneområdene omtales nedenfor under "Sentrale føringer".

Utfordringene når det gjelder å nå verneformålet, er å redusere trusler mot verneverdiene. Trusler kan skyldes endringer utenfor selve verneområdet som for eksempel regulering av vassdrag, som verneområdet er en del av, endring av næringstilgang eller endring av forhold for trekkfugl i overvintringsområdene eller under trekket. Dette er trusler forvaltningsmyndigheten ikke har innflytelse på gjennom forvaltningen av Svorkmyran. Trusler kan også skyldes forhold og hendelser innenfor verneområdet. Skjøtsel og tiltak som forvaltningsmyndighetene kan gjennomføre for å redusere trusler mot verneverdiene, kan listes opp som følger:

1. Hindre gjengroing for å ivareta rødlistede arter og naturtyper.
2. Hindre spredning av fremmede arter.
3. Opprettholde åpent landskap med intakte forhold for hekkende fugl.

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

4. Vedlikeholde åpent vannspeil i dammer med et mangfold av arter inklusive vanntilknyttet fugl.
6. Holde hekkeområder mest mulig fri for forstyrrelser fra folk.
7. Dialog med regulanten av Gangåsvatnet for å hindre oversvømmelse av reir i hekketiden.

Punktene er utdypet i kapittelet "Forvaltningsutfordringer". Gjennomføringen av tiltak er avhengig av årlige, statlige budsjetter. Tiltaksmidler tildeles hvert år etter søknad fra Statsforvalteren til Miljødirektoratet.

5.3 Tiltaksplan

ID Tiltak	Prioritering	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opph av
ID_TILVV00001429_000000008	1	Innhente mer kunnskap om reguleringens påvirkning på økosystemet i nedbørsfeltet	Kartlegging	Verneverdiene skal ikke forringes	17.03.2023		Ja
ID_TILVV00001429_000000007	2	Fugletellinger – oftere enn hvert 10 år	Kartlegging /overvåkning	Status for fugl skal være lik eller bedre enn det var på vernetids punktet	17.03.2023		
ID_TILVV00001429_000000002	3	Dialog med regulant og grunneiere angående vannstand i Gangåsvatnet	Annet	Verneverdiene skal ikke forringes	24.02.2023		
ID_TILVV00001429_000000003	4	Dialog med eiere av dyrkamark angående kantsone mot verneområdet	Eutrofiering	Næringstilsetningen til verneområdet skal reduseres	24.02.2023		
ID_TILVV00001429_000000001	5	Restaurere grøfter	Restaurering	Det biologiske mangfoldet skal forbedres	24.02.2023		
ID_TILVV00001429_000000005	6	Undersøkelser av næringstilførsel fra omliggende dyrkamark til Svorka	Eutrofiering	Næringstilsetningen til verneområdet skal reduseres	17.03.2023		

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

ID_TILVV00001429_000000006	7	Overvåkning av vannstand i reservatet	Overvåkning	Verneverdiene skal ikke forringes	17.03.2023		
ID_TILVV00001429_000000004	9	Nye informasjonsplakater og annen informasjon	Tilrettelegging og informasjon		24.02.2023		
	10	Kartlegging av fremmede arter i og i nærheten av reservatet	Fremmede arter	Verneområdet skal være fritt for fremmede arter	04.05.2023		

5.4 Forvaltningsutfordringer

Utfordringer når det gjelder å bevare Svorkmyran som et viktig hekke og funksjonsområde for fugl (se verneformålet), og som forvaltningsmyndighet har mulighet til å gjøre med gjennom forvaltningen av Svorkmyran naturreservat er utdypet her:

1. Hindre oversvømmelse av viktige hekkeområder under hekketiden.

Videreføre arbeidet med å omgjøre konsesjon for regulering av Gangåsvatnet. Dagens regulering av Gangåsvatnet fører til store endringer i vannstanden som er negativt for verneverdiene. Vannstanden er for høy i hekketiden, som fører til at reir blir oversvømt. Til tider er vannstanden også for lav slik at myrene tørkes ut. Myrene er også utsatt for erosjon på grunn av de store svingningene i vannstanden. Forvaltningsmyndigheten bør også ha en jevnlig dialog med regulanten for å sørge for en vannstand i verneområdet som ikke forringer verneverdiene.

Det må også vurderes behov for å lage hekkeplattformer i verneområdet som kan benyttes for å hindre predasjon og oversvømmelse av reir.

2. Hindre tilsig av næringsstoffer inn i våtmarksområdet

Det bør utføres en undersøkelse av næringstilførselene fra omliggende dyrkamark til Svorka. Denne renner gjennom større arealer med dyrkamark oppstrøms, i områdene sørvest i reservatet. En stor del av myrene er fattigmyr som er sårbar for økt tilførsel av næringsstoffer på grunn av liten bufferkapasitet. Eventuelle tiltak vil måtte gjøres i dialog med grunneiere og kan omfatte redusert gjødsling på arealene nærmest reservatet, men også rensing/filtrering av vatnet som renner i reservatet, både selve Svorkabekken og grøfter som drenerer ut i bekken.

3. Opprettholde og bedre hydrologien i myrene

Det må gjøres en vurdering av de gamle grøftene i den sørlige delen av reservatet. Det bør vurderes om disse fremdeles gir en betydelig drenering av myrene i dette området og om de må tettes.

4. Holde området fri for forstyrrelser fra folk

Det må settes opp mer informasjon om reservatet og info om hva som er lov og ikke, for å hindre unødig skade og forstyrrelse for verneverdiene.

5.5 Naturmangfoldloven

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrifter. De miljørettslige prinsippene er kunnskapsgrunnlaget (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger om berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 angir at det skal fremgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert.

Naturmangfoldloven ligger også til grunn for utformingen av forvaltningsplanen. De sentrale prinsippene i dette arbeidet har vært naturmangfoldloven §§ 8 - 10. Kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 står sentralt i utformingen av forvaltningsplanen. Under denne paragrafen står det at beslutninger som påvirker naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i Svorkmyran er beskrevet og denne kunnskapen er bakgrunnen for utformingen av forvaltningsutfordringer og "Forvaltningsmyndighetens retningslinjer" (under). Basert på de naturfaglige registreringene som har blitt gjort i området, har Statsforvalteren vurdert at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i Svorkmyran er godt. Føre-var-prinsippet i § 9 har derfor blitt tillagt lite vekt under utformingen av forvaltningsplanen.

Ved å føre tilsyn med bruken av området, den oppgaven SNO har, parallelt med overvåkning av tilstanden til naturverdiene, som bevaringsmål og forskeres analyseruter bidrar til, vil vi kunne gi en vurdering av den samlede belastningen på økosystemet, etter prinsippet i naturmangfoldloven § 10. Dette vil også kunne bli en viktig del av det fremtidige kunnskapsgrunnlaget om økosystemets robusthet, og bør vurderes ved revidering av forvaltningsplanen.

5.6 Sentrale føringer

Naturmangfoldloven § 48

"Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven 48 gjelder istedenfor den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften jf. overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven 77). "Naturmangfoldloven 48 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gi dispensasjon fra verneforskriften i tre alternative tilfeller; dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Bestemmelsene skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunkt ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon. Mer informasjon: Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter kapittel 7.

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

Naturmangfoldloven § 47

Naturmangfoldloven § 47 gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. Bestemmelsen gir også adgang til i skjøtelsøyemed å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten står for og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området.

Med hjemmel i § 47 kan det foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- og kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep.

Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i § 47. Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme frem, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 krever avtale med grunneier.

5.7 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Tema	Forskriftsreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
Ikke-motorisert	Kapittel IV nummer 1 og 2	Ikke-motorisert ferdsel er i utgangspunktet tillatt i verneområdet. Ferdsel som kan være forstyrrende for dyrelivet er forbudt, jf. kapittel IV nummer 2 i verneforskriften. Det vil si at det ikke er tillatt med ferdsel i hekkeområder under hekketiden (ca. 15.mars - 1.august). Ferdsel som kan skade vegetasjonen er forbudt jf. kapittel IV nummer 1. Dette kan for eksempel være sykling o.l.
Motorisert ferdsel	Kapittel IV nummer 4	Det er ikke tillatt med camping i verneområdet.
Bruk av båt, kano o.l.	Kapittel IV nummer 4 og kapittel V nummer 8	Bruk av båt med motor er forbudt, jf. kapittel IV nummer 4 i verneforskriften. Bruk av båt uten motor, kano, SUP o.l. er bare tillatt for grunneiere, jf. kapittel V nummer 8.

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

Landbruk	Kapittel V nummer 2 og 3	Tradisjonell slått og beiting er tillatt i henhold til kapittel V nummer 2 i verneforskriften. Oppsett av gjerder i forbindelse med beite er i utgangspunktet forbudt jf. kapittel IV nummer 1 og må eventuelt søkes dispensasjon fra naturmangfoldloven § 48. Vedlikehold av eksisterende grøfter som drenerer tilgrensende landbruks- og skogbruksarealer er tillatt jf. verneforskriftens kapittel V nummer 3. Men forvaltningsmyndigheten må varsles før arbeidet starter, og arbeidet må utføres utenfor hekkesesongen i perioden 1.september - 1.april. Nye grøfter må søkes dispensasjon fra verneforskriften.
Hund i verneområdet	Kapittel IV nummer 2 og kapittel V nummer 2	Slipp av hund inn i verneområdet er bare tillatt hvis det er snakk om bruk av gjeterhund i forbindelse med beite, jf kapittel IV nummer 2 og kapittel V nummer 2. Det er også lov med bruk av hund i forbindelse med kontroll av tillatt jakt, jf. kapittel V nummer 7.
Jakt	kapittel IV nummer 2 og kapittel V nummer 6	Det er bare tillatt med storviltjakt og fellefangst av mink i verneområdet (kapittel V nummer 6), all annen jakt er forbudt jf. kapittel IV nummer 2. Mink er et fremmed rovdyr som kan gjøre stor skade på fuglebestanden. Ved tilstedeværelse av mink bør grunneiere eller andre lokale oppfordres til fellefangst av mink dersom de har kompetanse til å utføre jakten.
Hogst	Kapittel IV nummer 1 og kapittel VI nummer 4	All vegetasjon er i utgangspunktet fredet mot all form fot uttak og ødeleggelse, jf. kapittel IV nummer 1.

		Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til hogst av ved til eget bruk dersom dette ikke forringer verneformålet, jf. kapittel VI nummer 4.
--	--	--

6 Kunnskapsgrunnlag

Bangjord, G. Fuglelivet i Svorkmyran naturreservat, Orkland kommune. NOTAT 13.09.2021. Statens naturoppsyn.

Langmo, S.H.L & Høitomt, T. 2022. Vurdering i forbindelse med reguleringen av Gangåsvatnet. Biofokus rapport 2022-015.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 1979. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag fylke. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Skog og landskap. 2007. Markslagstatistikk, Svorkmyran naturreservat. Skog og landskap.

7 Vedlegg

1. Liste over registrerte naturtyper i Svorkmyran naturreservat.
2. Liste over registrerte rødlistearter og andre karakterarter i Svorkmyran naturreservat.
3. Vernekart.

Vedlegg 1 Liste over registrerte naturtyper i Svorkmyran naturreservat

Naturtype	Rødlistestatus	Kommentar
Elvedelta	VU	Utløpet av Svorka
Meandrerende elveparti	VU	Svorka
Kroksjøer	NT	Svorka
Åpen flomfastmark	NT	Langs elva
flomskogsmark	VU	Enkelte mindre områder
Kanthøgmyr	NT	Ved kantene på myrene
Fattig intermediør flatmyr (jordvannsmyr)		

Intermediær flatmyr (jordvannsmyr)		
Helofyttsumper		

Vedlegg 2: Liste over registrerte rødlistearter og andre karakterarter i Svorkmyran naturreservat

Fugler

Art	Rødlistestatus	Kommentar
Vipe	CR	Tidligere vanlig hekkefugl. Nå sjelden gjest.
Hettemåke	CR	Tidligere vanlig hekkefugl. Nå uregelmessig streifgjest.
Storspove	EN	Tidligere vanlig hekkefugl. Nå uregelmessig streifgjest.
Horndykker	VU	
Stjertand	VU	
Rødstilk	NT	
Heilo	NT	Uregelmessig og fåtallig gjest i trekketidene.
Åkerrikse	CR	Ansvarsart
Jordugle		
Dvergfalk		
Bergand	EN	Rastende/streif
Fiskemåke	VU	Tidligere vanlig hekkefugl. Nå uregelmessig streifgjest.
Granmeis	VU	
Fiskeørn	VU	
Grønnfink	VU	
Gulspurv	VU	
Horndykker	VU	Fåtallig. Uregelmessig.
Hønehauk	VU	
Lappfiskand	VU	
Sandsvale	VU	
Sjørørre	VU	
Svartand	VU	
Vaktel	VU	
Gråmåke	VU	
Gjøk	NT	
Gresshoppesanger	NT	
Sivhauk	NT	
Småspove	NT	Streif/rastende
Storskarv	NT	

Høring Forvaltningsplan Svorkmyran naturreservat i Orkland kommune

Stær	NT	
Tjeld	NT	
Tretåspett	NT	
Tårnseiler	NT	
Kanadagås		Fremmedart på streif
Grågås		
Sangsvane		
brunnakke		Årlig i trekktiden
Stokkand		Karakterart
Krikkand		Karakterart
Toppand		Tidligere hekkefugl
Kvinand		Karakterart
Laksand		Karakterart
Siland		Karakterart
Trane		Karakterart
sandlo		Fåtallig hekkefugl, og regelmessig under trekket
Storlom		Regelmessig ved utløpet. Har hekket på grasøy tidligere.
Gråhegre		Fåtallig næringssøkende

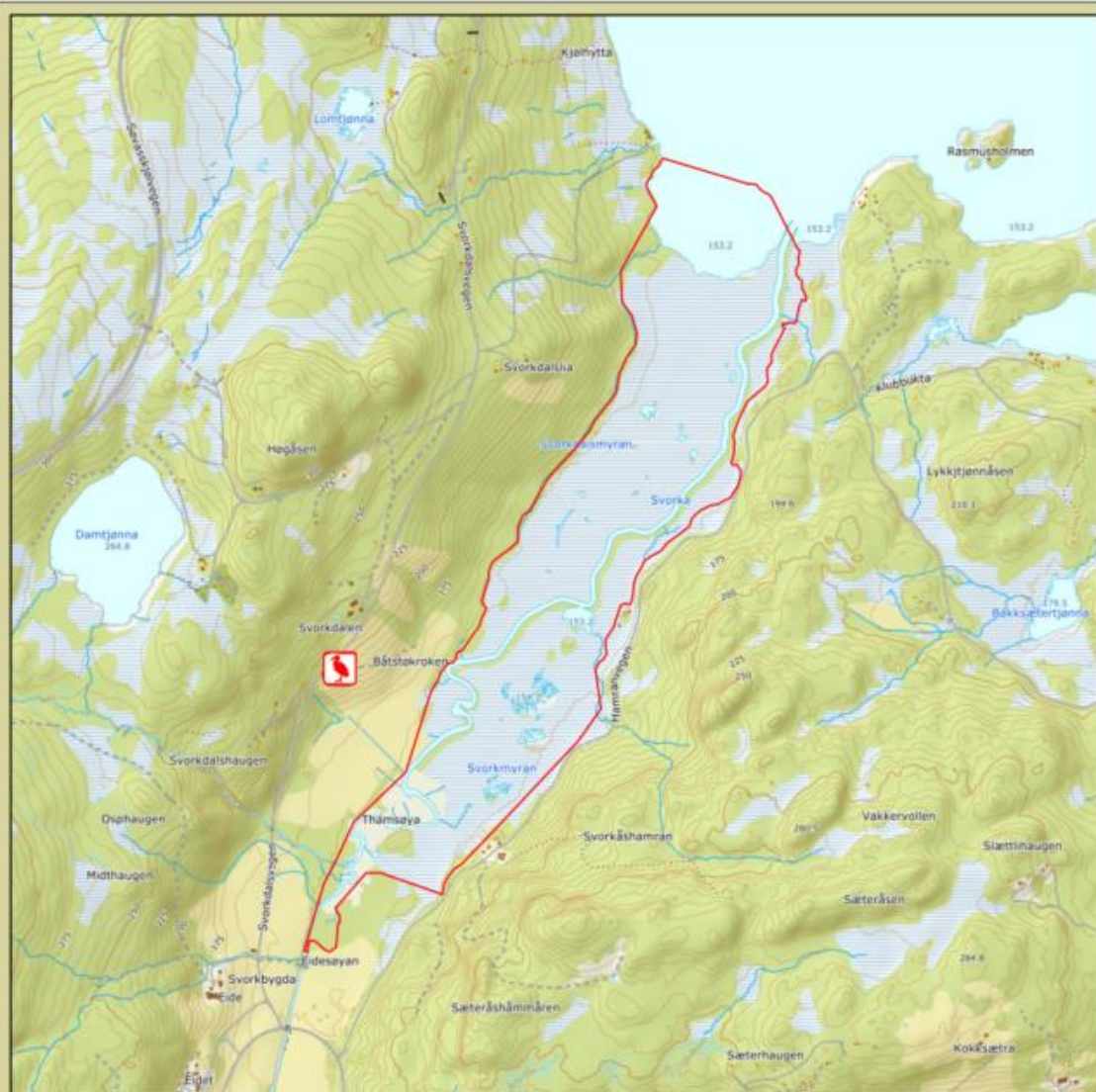
Andre arter

Art	Rødlistestatus	Kommentar
Ål	EN	Registrert i Skjenaldelva. Er ikke gjennomført egne undersøkelser i Svorka.
ørret		
Bever		
Mink		Fremmedart
Rødrev		
Grevling		
Laks	NT	

Planter

Art	Rødlistestatus	Kommentar
Rustdoggnål	NT	Lav

Vedlegg 3: Vernekart



Svorkmyran naturreservat

Orkland kommune

Tegnforklaring

 Naturvernområde

 Fugletårn

Målestokk 1: 15 000

Ekvidistans 5 meter

Kartgrunnlag: Norge Digitalt

Kartproduksjon: Statsforvalteren i Trøndelag



Statsforvalteren i Trøndelag, mars 2023

STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG
Postboks 2600, 7734 Steinkjer